

Mah na asfaltu

(Mahovina na asfaltu)

scenarij: Veroslav in Jovan Rančić
 režija: Jovan Rančić
 kamera: Milivoje Milivojević
 scenografija: Miodrag Mirić
 glasba: Arsen Dedić
 igrajo: Dragomir Felba, Duško Janičijević, Alenka Rančić, Vladan Živković, Nadežda Vukičević, Mirko Lazić
 proizvodnja: Avala film, Beograd - Croatia film, Zagreb

Film *Mah na asfaltu* je namenjen otrokom. Tematsko se dotika najbolj perečih problemov otrokovega bivanja, predvsem pa odnosov v sodobni družini, ki so podrejeni zagotavljanju ekonomske gotovosti in prizadevanju za uspešnost. Zgodba otroka, katerega starši so na začasnem delu v tujini in ki zato živi na deželi pri dedku, nosi v sebi elemente resničnega. Situacije, ki se kažejo, so avtentične in jugoslovanske. Dramski konflikt pa ponuja tolikšno količino blagovornih rešitev, da se odmev filma v zavesti gledalca izgubi v občutju nemogočega, neresničnega. Temu v veliki meri prispevajo vsebinski in oblikovni klišeji, za katere se je avtor odločil. Ti zagotavljajo otrokovo pozornost na površini pripovedi zgodbe in življenja vanjo brez premisleka. Prav zato lahko film odpira otroku upanja, ki jih ni moč uresničiti in ki otroka lahko vodijo v še večje konflikte z okoljem. Poudarek je na prikazovanju nasprotja med odnosi v družini zaposlenih staršev, ki so površno obarvani, in v domu gasilca, kjer njegova nezaposlena žena ustvarja domačo atmosfero v načičkanem okolju. Otroku se ponuja alternativa, ki je v jugoslovanskih družbenih in socialnih razmerah prej utopija kot realen predlog za izhod iz stiske, ki je nastala zaradi neprilaganja odnosov v družini ekonomskim spremembam družbe v celoti in ne samo jugoslovanske. Prikazovanje avtentičnih problemov postane v takšnem primeru samo sebi namen. Temu osnovnemu konceptu se približuje tudi opisovanje potrjevanja glavnega junaka v njegovem okolju, ki se realizira skozi uspeh (osvojeno prvo mesto) na svetovnem tekmovanju pesnikov-otrok. Melodramski način pripovedovanja zgodbe, za atraktiven konec, uporaba izraznih sredstev in ritem filma usmerjajo k pasivni identifikaciji, ki mladega gledalca predvsem poteši. Na tem nivoju je film prav gotovo uspel. Vprašanje pa je, če opravlja tudi svojo vzgojno funkcijo. Pri tem se ne misli na deklarativno prikazovanje vrednot, za katere menimo, da so temelj naše morale in etike, temveč na estetski in s tem tudi vzgojni učinek.

Mirjana Borčić

Medeni mesec

(Medeni mjesec)

scenarij in režija: Nikola Babić
 kamera: Andrija Pivčević
 scenografija: Željko Senecić
 glasba: Aifi Kabiljo
 igrajo: Slobodan Milovanović, Biserka Ipša, Nada Abrus, Ljubiša Samardžić, Tošo Jelić, Zvonko Lepetić, Pavle Vujisić, Fabijan Šovagović
 proizvodnja: Adria film, Zagreb - Croatia film, Zagreb, Radna zajednica filma

Medeni mesec je sicer gotovo mogoče na hitro odpraviti kot kratko-malo »neumen film« še zlasti, če govorimo o njegovi »obrtniški« plati. Vendar pa se ob podrobnejšem premisleku že kar tipična lep-ljenka »folklore« v topoumni zmešanosti z anahronizmi urbanizacije začne kazati v konturah, ki »lahko zabavni« karakter filma še kako ideološko obeležujejo in tako tudi omajujejo udobno neskrbnost zgolj »estetske« nezadovoljenosti. Potrebno je uvideti osnovne »strukturirajoče« poteze tega gotovo diletantsko zmontiranega in niti ne skrajno slabo režiranega in posnetega filma. Če izhajamo iz ugotovitve, da se bedni humor tega filma naslanja na tipizacije jugo-bulvarske novinarske reprezentacije vsakovrstnih ekscesov, smo že korak bliže orisu omenjenih potez tega filma. »Prikrito« politično koketiranje tega filma je razvidno iz dveh glavnih elementov, ki se v filmu spajata. V središču legla »pokvarjene« družbe se namreč gibljejo seksualno lačne bogate privatne podjetnice. Tako dobimo čisto jasnega »Žida« razvijajoče se samoupravne družbe v boju za obstanek proti birokraciji in »neupravičenemu bogatenju«. V okolju pokvarjenih babnic se znajde zastopnik ljudstva, ki je svoji ljudskosti primerno potenten. Kršiteljice dveh kodov represivne in primitivne politične logike so obenem »neupravičeno obogatele« dame in še ženske. Kršitev je tako »neupravičeno bogatenje«, kakor dejstvo, da ženska zavzame pozicijo moškega, čeprav je jasno, da to pozicijo lahko pridobi šele z izkoriščanjem slabosti odpadnikov v političnem sistemu, ki so odpadniki zaradi svojih slabosti, zaradi katerih postanejo odpadniki ob zapeljevanju nemarnih butikaric in gostilničark. Niti najmanj ni slučajno, da razlog, zaradi katerega milica končno priklešči vso »pokvarjeno bando«, ostane neizrečen, kajti na osnovi dispozitiva časnikarske kritičnosti je kar jasno, da so bogate dame krive. Kakorkoli že, končno se potrdi funkcija milice, ki je upravičena uporabiti tudi prevaro, da ujame nepripriprave. Srh, ki te mora ob gledanju tega obupnega filma spreleteti, je pač v tem, da se film ponuja kot čisti primitivni ideološki humor z neko celostno metaforično tendenco. »Celostnost« te tendence je razvidno podana z razdelavo pozicije »Židov« samoupravno policijsko kontroliranega občestva. Da je represivna poanta filma lahko razumljena kot »lahka zabava«, pa bi utegnilo biti celo zaskrb-ljujoče, če že ne zadošča dejstvo, da komu sploh pride na misel sestaviti »film za široko publiko« iz zgoraj nakazanega.

Darko Štrajn

